

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 607/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Mgr. Vladimírom Šárnikom, advokátom, Rožňavská 2, Bratislava, proti postupom Mestského súdu Bratislava II v konaní sp. zn. B4-10Pc/8/2019 a Krajského súdu v Trnave v konaniach sp. zn. 14CoP/21/2024, 14CoP/22/2024 a 14CoP/23/2024 takto

rozhodol:

- Postupmi Mestského súdu Bratislava II v konaní sp. zn. B4-10Pc/8/2019 a Krajského súdu v Trnave v konaniach sp. zn. 14CoP/21/2024, 14CoP/22/2024 a 14CoP/23/2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava II v konaní sp. zn. B4-10Pc/8/2019 **prikazuje** konať bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava II **povinný** vyplatiť mu v časti **750 eur** a Krajský súd v Trnave v časti **750 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **428,38 eur** a Krajský súd v Trnave trovy konania **428,37 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupmi Mestského súdu Bratislava II a Krajského súdu v Trnave, na ktoré od júna 2023 prešiel výkon súdnictva z Okresného súdu Bratislava IV a Krajského súdu v Bratislave v konaní o návrhu na zvýšenie výživného podanom proti sťažovateľovi. Sťažovateľ žiada priznať finančné zadost'účinenie 12 000 eur a mestskému súdu prikázať konať bez zbytočných prieťahov.

II.

2. Plnoletá dcéra sťažovateľa sa návrhom z mája 2019 domáha zvýšenia výživného, ku ktorému okresný súd v júni 2019 vyzval sťažovateľa vyjadriť sa. Súd v júli 2019 sťažovateľovi na jeho návrh oznámil, že konanie nezastaví a opäť ho vyzval vyjadriť sa k návrhu. V októbri 2019 nariadil pojednávanie na november 2019 a vyzval účastníkov na zdokladovanie ich majetkových pomerov. Pojednávanie v novembri 2019 zrušil pre práceneschopnosť sudkyne a odročil ho na február 2020. V decembri 2019 opakovane vyzval účastníkov na zdokladovanie ich majetkových pomerov. Pojednávanie vo februári 2020 po jeho otvorení odročil na predloženie dokladov navrhovateľkou na apríl 2020. V marci 2020 doručil doklady od navrhovateľky sťažovateľovi, pojednávanie nariadené na apríl 2020 zrušil pre protipandemické opatrenia a odročil ho na september 2020. V septembri 2020 súd pojednával, doručil sťažovateľovi ďalšie listiny od navrhovateľky a vyzval jeho zamestnávateľa na predloženie potvrdenia o výške jeho príjmu. Pojednávanie v novembri 2020 zrušil pre protipandemické opatrenia a odročil ho na február 2021. Pojednávanie vo februári 2021 odročil pre sťažovateľom vznesenú námietku zaujatosti na neurčito, ktorú mu krajský súd v ten istý mesiac vrátil s tým, že námietka sa týka nesprávneho procesného postupu. Na pojednávaní v apríli 2021 rozhodol rozsudkom o zvýšení výživného zo 110 eur na 200 eur, ktorý v júni 2021 doručil účastníkom konania.

3. Proti tomu podali v júli 2021 odvolanie navrhovateľka aj sťažovateľ, ktorý okrem toho navrhol doplniť rozsudok o povinnosť matky prispievať na výživu dcéry. V auguste 2021 okresný súd doručil navrhovateľke odvolanie sťažovateľa a predložil spis krajskému súdu, ktorému v septembri 2021 doposlal žiadosť navrhovateľky o opravu chýb v písaní vo výroku rozsudku. Krajský súd v októbri 2021 vrátil spis okresnému súdu, aby opravil chyby v rozsudku, a sťažovateľovi doručil odvolanie navrhovateľky. Okresný súd v októbri 2021 doručil sťažovateľovi odvolanie navrhovateľky a v máji 2022 uzneseniami zamietol návrh sťažovateľa na doplnenie rozsudku a opravil chyby v rozsudku, proti ktorým podal sťažovateľ v júni 2022 odvolania. Okresný súd v auguste 2022 opravil skoršie opravné uznesenie.

4. Odvolania boli v septembri 2022 predložené Krajskému súdu v Bratislave, ktorý ich v júni 2023 postúpil Krajskému súdu v Trnave, na ktorý prešiel výkon súdnictva. Ten s tým nesúhlasil a vec predložil najvyššiemu súdu, ktorý v auguste 2023 rozhodol, že príslušný je Krajský súd v Trnave. Krajský súd v októbri 2023 vrátil spis mestskému súdu na doručenie vyjadrení k odvolaniam proti rozsudku a odvolaní navrhovateľa proti uzneseniam o zamietnutí návrhu na doplnenie rozsudku a oprave opravného uznesenia. Po vykonaní týchto úkonov mestský súd v januári 2024 predložil spis krajskému súdu. Krajský súd rozsudkom z 26. septembra 2024 rozsudok okresného súdu v prevažnej časti potvrdil, no pre nedostatok zdôvodnenia 60-dňovej lehoty na plnenie zrušil výrok o zročnom výživnom. Mestský súd 23. októbra 2024 rozsudok krajského súdu doručil účastníkom.

III.

5. Sťažovateľ zdôrazňuje celkovú dĺžku konania a to, že konanie na okresnom súde trvalo takmer dva roky. Okrem toho poukazuje na to, že krajský súd dvakrát vrátil spis okresnému a aj mestskému súdu na odstránenie nedostatkov, čo viedlo k predĺženiu konania. Postupy okresného súdu v súvislosti s predložením námietky zaujatosti a odvolaní a krajského súdu v súvislosti s námietkou nepríslušnosti považuje za nesústreďené. Podľa sťažovateľa hoci bol povinný platiť výživné, ide o konanie, v ktorom treba postupovať rýchlejšie, keďže sa týka prostriedkov na živobytie. Pripúšťa, že v konaní produkoval množstvo podaní, no okresný súd sa s nimi mohol vysporiadať racionálne. Odkazom na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva žiada finančné zadost'účinenie 2 000 eur za každý začatý rok konania.

6. Mestský a krajský súd vo vzťahu k vlastným postupom považujú ústavnú sťažnosť za nedôvodnú. Krajskému súdu bola vec pridelená v júni 2023 a v októbri 2023 ju vrátil mestskému súdu na odstránenie nedostatkov. Mestský súd potom postupoval plynule a vec krajskému súdu opätovne predložil v januári 2024. Krajský súd rozhodol v septembri 2024 a v októbri 2024 vrátil spis mestskému súdu, ktorý v súčasnosti vykonáva nevyhnutné procesné úkony.

IV.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02).

8. Rozhodovanie všeobecných súdov o zvýšení výživného na plnoleté dieťa tvorí bežnú súčasť ich rozhodovacej činnosti. Preto nemožno vec sťažovateľa hodnotiť ako právne ani skutkovo zložitú. No na strane druhej treba zohľadniť, že potreba zistiť skutočný stav veci bez súčinnosti či oneskorenej súčinnosti účastníkov konania je spôsobilá predĺžiť konanie.

9. Sťažovateľ svojim konaním prispel k celkovej dĺžke konania. Odmietal sa vecne vyjadriť k návrhu a poskytnúť súčinnosť zdokladovaním svojich príjmov a výdavkov. Namiesto toho produkoval množstvo procesne nekonštruktívnych a nerozumných podaní (sedem návrhov na zastavenie konania z rovnakých dôvodov, dva návrhy na prerušenie konania, výzvu na späťvzatie zjavne nedôvodnej žaloby, nesúhlasy s pokračovaním v konaní a procesnými závermi súdu, návrh na doplnenie rozsudku o časť, ktorá nebola predmetom návrhu). Nemožno súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že neracionálnym vysporiadaním sa s týmito podaniami súd predĺžil konanie. Okresný súd zareagoval len na prvý návrh sťažovateľa na zastavenie konania, na ostatné podania nereagoval a o návrhoch na prerušenie správne rozhodol až v rozsudku.

10. Čo sa týka postupu okresného súdu, tak do vydania rozsudku postupoval plynule a bez období nedôvodnej nečinnosti. Bezodkladne doručoval podania účastníkom, pri zrušení pojednávani z objektívnych dôvodov určil nový termín a termíny pojednávani nariad'oval s krátkymi časovými odstupmi. Možno mu vytknúť nesprávne vyhodnotenú námietku zaujatosti, no predloženie krajskému súdu a vrátenie spisu bez rozhodnutia o nej ovplyvnilo dĺžku konania o zanedbateľných 20 dní. Tiež to, že potvrdenie o príjme sťažovateľa si od jeho zamestnávateľa vyžiadaval až rok po tom, čo to sťažovateľ súdu navrhol. Hoci meritórne rozhodol o jednoduchom návrhu na zvýšenie výživného na plnoleté dieťa po dvoch rokoch, čo nie je najoptimálnejšia dĺžka konania,

tak k polročnému predĺženiu prispeli protipandemické opatrenia, pre ktoré odročil dve pojednávania.

11. Čo sa týka postupu okresného súdu po vydaní rozsudku, tak mu pre nesústredený postup možno pričítať prvé vrátenie veci z krajského súdu bez rozhodnutia o odvolaniach. Odvolanie sťažovateľa navrhovateľke doručil, no odvolanie navrhovateľky sťažovateľovi nie a namiesto rozhodnutia o oprave chýb v rozsudku poslal spis na krajský súd. Možno mu vytknúť aj nedôvodnú nečinnosť, keď až po pol roku po vrátení veci z krajského súdu vydal opravné uznesenie a rozhodol o návrhu na doplnenie rozsudku, ktorý podal sťažovateľ súčasne s odvolaním. Až po troch mesiacoch opravným uznesením opravil skoršie opravné uznesenie. Okresnému súdu tak rok trvalo odstrániť jednoduché nedostatky v doručení odvolania sťažovateľovi a čísla účtu vo výroku rozsudku, kým opäť predložil spis odvolaciemu súdu.

12. Čo sa týka postupov krajských súdov po druhom predložení veci na rozhodnutie o odvolaniach, treba ich posudzovať spoločne. Krajský súd v Bratislave bol do postúpenia spisu Krajskému súdu v Trnave deväť mesiacov nečinný. Krajskému súdu v Trnave nemožno pričítať len mesiac trvajúce rozhodovanie najvyššieho súdu o príslušnosti z dôvodu absencie jasných prechodných ustanovení zmeny súdnej mapy. Možno mu však vytknúť, že až po dvoch mesiacoch vrátil vec mestskému súdu ako predčasne predloženú. Rovnako tiež to, že toto vrátenie nebolo nevyhnutné. Vrátil vec mestskému súdu len na realizáciu doručovacích úkonov súvisiacich s odvolaniami podľa § 373 ods. 3 a § 374 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). K tomu treba uviesť, že tieto doručovacie úkony sú zákonom upravené pre súd prvej inštancie len preto, lebo na tomto súde sa odvolanie podáva. Zo zákona nemožno vyvodiť, že tak môže a musí urobiť len prvoinštančný súd. Či výzvu na vyjadrenie vyhotoví a doručí okresný alebo krajský súd, je bez významu pre účastníka konania, ako aj pre súd. Iný zmysel ako len naplnenie princípu rýchlosti a hospodárnosti konania, v súlade s ktorým musí postupovať aj druhoinsťančný súd, v tom nemožno nájsť. Preto je v rozpore s týmto princípom, aby si súdy medzi sebou spisy presúvali len pre to, že účastníka treba vyzvať na vyjadrenie. Hoci tento postup krajského súdu neprispel k neprimeranému predĺženiu konania, keďže mestský súd doručovacie úkony vykonal v priebehu dva a pol mesiaca, za ktorý čas by tieto úkony zrealizoval aj krajský súd, tak nebol účelný.

13. K zrušeniu výroku o zročnom výživnom krajským súdom treba uviesť, že v odôvodnení jeho rozsudku chýba vymedzenie taxatívne zákonom stanoveného dôvodu, pre ktorý môže byť odvolaním napadnuté rozhodnutie zrušené (§ 389 ods. 1 CSP). Keďže zrušenie rozhodnutia a vrátenie veci na nové rozhodnutie ovplyvní celkovú dĺžku konania, tak k tomu musí dôjsť výlučne vtedy, ak odvolaním napadnutý výrok nemožno pre jeho vecnú správnosť potvrdiť, ale ani zmeniť pre existenciu závažných väd, ktoré nemožno v odvolacom konaní napraviť. Úlohou odvolacieho súdu je individuálne posúdiť závažnosť a intenzitu porušenia procesného ustanovenia, pričom môže pochybenie prvoinštančného súdu sám napraviť. Krajský súd za vecne nesprávnu nepovažoval výšku zročného výživného, ale z odôvodnenia rozsudku nezistil, prečo ho okresný súd umožnil sťažovateľovi zaplatiť do 60 dní, a prečo nie v splátkach. Ak bol krajský súd toho názoru, že tento nedostatok je neodstrániteľný v odvolacom konaní, tak to mal zdôvodniť. Ak 60-dňovú lehotu s ohľadom na zistený skutkový stav nepovažoval za dôvodnú, mal ju zmeniť na zákonnú trojdňovú alebo plnenie v splátkach. Odvolacie konanie je pokračovaním základného konania, a tak v ňom možno napraviť aj nedostatok zdôvodnenia časti výroku alebo túto časť zdôvodnene zmeniť. Najmä, ak krajský súd nespochybnil vecnú správnosť nároku a výšky zročného výživného.

14. V konaní o návrhu proti sťažovateľovi nie je ani po päť a pol roku právoplatne rozhodnuté o všetkých častiach. Na tom má podiel okresný súd nesústredenou činnosťou a nedôvodnými obdobiami nečinnosti po prvom vrátení veci krajským súdom, ale aj krajský súd, ktorý o odvolaniach rozhodoval približne 20 mesiacov. Okrem tejto neprimeranej doby odvolacieho konania v rodinnej veci bez vykonania dokazovania krajský súd postupoval neúčelne, keď druhýkrát vrátil vec mestskému súdu na úkony, ktoré mohol uskutočniť sám a sám nenapravil okresnému súdu vytknutý nedostatok (nezdôvodnenie inej než zákonnej lehoty na plnenie), resp. nezdôvodnil, prečo je v konaní o odvolaní neodstrániteľný. Tým došlo postupmi mestského a krajského súdu k porušeniu ústavných práv sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote. Preto bolo v tejto časti ústavnej sťažnosti vyhovené a mestskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázané, aby konal bez zbytočných prietahov.

15. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušenia základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k tomu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania, postupy súdov, správanie a význam sporu pre sťažovateľa bolo sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie po 750 eur od mestského, aj krajského súdu s tým, že vo zvyšku nebolo jeho návrhu vyhovené. Osobitne bolo zohľadnené, že sťažovateľ je vystavený právnej neistote už len v otázke lehoty na plnenie zročného výživného.

V.

16. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu mestský a krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradili trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 856,75 eur. Mestský súd nahradí sťažovateľovi 428,38 eur a krajský súd 428,37 eur.

17. Nebol dôvod sťažovateľovi priznať náhradu cestovných nákladov 50,09 eur za cestu jeho advokáta z Bratislavy do Trnavy na nahliadnutie do spisu mestského súdu. Advokát cestoval na nahliadnutie do spisu po vyhlásení rozsudku krajského súdu, keď bolo možné v blízkej dobe očakávať presun spisu do Bratislavy, a nepreukázal, že mu mestský súd na základe plnomocenstva udeleného hoc len na podanie ústavnej sťažnosti odmietol prístup do elektronického súdneho spisu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu